

Milena Bogavac

Dnevnik samoorganizacije

Rad beogradskog dela grupe Termini (neformalno poznate i pod imenom: grupa za ukrštene reči) počeo je kada nam je Bojan Đorđev, nakon letnje škole u Ohridu, na mail listu prosledio spisak sa više od sedam stotina različitih termina, vezanih za savremenu umetnost ali i savremeno društvo, u širem smislu.

Bojan je ovaj spisak, zajedno sa svojim saradnicima, sastavio na nekoj ranijoj radionici... Spisak je bio potpuno nesistematizovan, ali je za sve nas u grupi, značio inicijalnu inspiraciju. Suočeni sa stotinama random poslaganih termina, otvorili smo se na razmišljanje o pojmovima koje oni označavaju...

Dogovorili smo prvi sastanak, s planom da se na njemu svi pojavimo sa svojim spiskovima od desetak termina koji bi nas zanimali. Zadatak nismo svi shvatili na isti način, pa su neki članovi grupe napravili selekciju termina sa Bojanovog spiska, dok su drugi sastavili svoje, nove spiskove reči i pojmova. Na tom sastanku dogovoreno je da se za sledeći, sastave sistematičniji spiskovi. Termine još uvek nismo pokušavali da delimo prema tematskim oblastima, već po načinu na koji se upotrebljavaju.

Tako su određene prvobitne 'terminološke kategorije': 1) Termini koje znam; 2) Termini koji se ponavljaju a ne znam šta su; 3) Termini koji su mi sumnjivi; 4) Opšta mesta; 5) Termini koje ja najčešće koristim; 6) Termini bez adekvatnog prevoda; 7) Neologizmi; 8) 'Lični termini'.

Sledeće viđanje upotreбили smo za diskusiju o terminima koji su se našli na našim spiskovima. Ovaj sastanak je bio koristan, jer smo zajednički pokušali da objasnimo termine koji su nekom od članova grupe bili

dnevnik samoorganizacije
TABAK 1/a
TABAK 1/b

nepoznati ili sumnjivi... Isto tako, proširili smo svoje spiskove, razgovarajući o terminima sa kojima su prethodno popisane reči bile u vezi. Uspeli smo da pronađemo adekvatan prevod za nekoliko termina, ili makar da se složimo oko razloga iz kojih adekvatan prevod nije moguć. Na nekom od prvih sastanaka, došli smo do ideje o velikom najlonu koji ćemo zalepiti na zid, kako bi u njega ucrtali 'mapu' svih termina koje želimo da istražimo... Tako se treći sastanak završio podelom identičnih listića papira i dogovorom o tome da se svaki termin napiše na jednom papiriću. Sledeći sastanak obeležilo je 'svečano' lepljenje najlona na zid.

Članovi grupe su na najlon polepili i papiriće s terminima, ne vodeći računa o njihovom redosledu i sistematizaciji. Najlon po kom su polepljene različite reči, postao je tabla za kolektivno-samoobrazovnu igru razvrstavanja termina po različitim tematskim blokovima. Blokove nismo odredili unapred.

Trudili smo se da ih otkrijemo, otkrivajući odnose među terminima polepljenim po najlonu. Sistematizacija se događala postepeno. Za početak, odlučili smo da papiriće sa istim terminima, polepimo jedne preko drugih. Tako smo došli do uvida u to koji su se termini najviše puta ponovili. Oko termina koji su se ponavljali, počinjali smo da lepimo termine koji su im bliski... Prva oblast koja se na ovaj način izdvojila, odnosila se na profesionalni žargon praktičnog rada u pozorištu, a s obzirom da je ovo žargon naučen na Fakultetu dramskih umetnosti, ovu grupu nazvali smo FDU... Ka toj strani najlona, postepeno su počeli da se slivaju svi oni termini kojima je bilo zajedničko to što se tiču tradicionalnih ili tradicionalističkih formi u izvođačkim umetnostima. Tu su dospeli žanrovi, pravci, istorijska razdoblja ali i nazivi za različite glumačke/izvođačke vežbe... Ova grupa zauzela je krajnju desnu stranu najlona. Po sredini, počinjali smo da ređamo termine koji su direktno izvedeni iz jezika novih tehnologija. Kompjuterske komande, oznake, izvedenice i 'posrbe' ovih reči, izdvojile su se kao samostalna tematska oblast: NOVE TEHNOLOGIJE... Nedaleko od NOVIH TEHNOLOGIJA, na najlonu su počeli da se ređaju termini vezani za pop kulturu, u okviru kojih se kao podkategorija pojavila i grupa žargonskih izraza za određene fenomene u savremenom društvu...

U tu kategoriju ušla su i imena pop zvezdi, kao i neke poznati marketinški slogani („Možda je rođena s tim“) ... Ovu grupu označili smo naslovom POP...

☞ Kreiranjem prvih tematskih okvira, 'očistili' smo gužvu na najlonu, tako da su sada postali uočljiviji termini koji nisu razvrstani u ove kategorije. Primetili smo da se mnogi termini tiču tela i telesnosti, odnosno da su izvedeni iz oblasti medicine. Tako su smrt, terapija, kiborg, idiot, luđilo i orgazam ušli u istu grupu sa pojmovima post-human, goli život, objektivizacija/objektifikacija ili monster... Ovoj grupi smo dali naziv TELO I MEDICINA... Filozofske termine, ili termine definisane u različitim teorijama, grupisali smo u kategoriju nazvanu ODNOS PREMA STVARNOSTI / PISANJE I ČITANJE. Ova, prilično ozbiljna oblast, postala je 'zajednički sadržitelj' filozofske i teorijske terminologije, ali i kategorija u koju spadaju izrazi kakvi su: proces, procedura, metod, savremeno ili relacija.

☞ Bliska ovoj kategoriji, iskristalisala se i naredna u kojoj se nalaze termini vezani za pitanje autora i autorstva. Autopoetika, autofikcija, original i autentično neke su od ključnih reči u ovoj tematskoj grupi.

☞ Tehnike i postupke koje autor primenjuje na određenu materiju, grupisali smo u posebnoj oblasti. Preostali termini razvrstani su u dve grupe POLITIKA i TRŽIŠTE, a brzo smo uočili kako mnogi termini iz ove dve grupe, mogu da pripadaju i jednoj i drugoj. Kao sasvim posebna tematska oblast, pojavili su se često upotrebljavani PREFIKSI koje je popisala Katarina Popović, kao i UMORI od pojava, fenomena i normativa u savremenom svetu, koje je definisao Siniša Ilić.

☞ Zagledani u najlon sa razvrstanim papirićima, shvatili smo da beskrajno liči na mapu sveta! Naravno, odmah smo poželeli da ga vidimo u 3D varijanti, kao globus termina i pojmova vezanih za savremenu umetnost.

☞ Ako se naša mapa termina uporedi sa mapom sveta, u oči upadaju gotovo neverovatne koincidencije. Prefiksi i umori, nalaze se na mestu arhipelaga Zemlje izlazećeg sunca. FDU žargon, rasprostire se po prostoru koji na mapi sveta odgovara Aziji.

☞ Evropa je zatrpata politikom, tj terminima iz ove oblasti. Na mestu Afrike, na našoj mapi je (ironično?) tržište. Južna Amerika nastanjena je terminima iz oblasti popa i novih tehnologija. U centralnoj su tehnike i postupci a u severnoj Americi nalaze se autorstvo i odnos prema

dnevnik samoorganizacije TABAK 2/a

dnevnik samoorganizacije TABAK 2/b

stvarnosti. Položaju Kanade odgovaraju (ledeni) termini iz oblasti telesnog i medicinskog.

☞ U sledećoj fazi, prekulali smo termine sa zida, u Word file.

☞ Svaki član grupe, dobio je po jednu oblast koju treba da obradi i prezentuje ostalim članovima. Nismo se trudili da definišemo šta tačno znači 'obrađivanje' već smo jedni drugima ostavili prostora za autorski pristup.

☞ Prezentacije koje ćemo pripremiti, pre svega će se ticati dopunjavanja spiskova termina i sistematizacije termina unutar jedne tematske grupe.

☞ Pošto smo termine podelili u različite oblasti, došli smo na ideju da za svaku oblast, na grupni sastanak pozovemo nekog umetnika ili stručnjaka za tu oblast. Ove saradnike nećemo tretirati kao predavače, već kao priključene članove i konsultante za različite oblasti. ... Radionica koja će nam nakon toga biti potrebna, verovatno se tiče traženja termina koji 'premošćuju' prostor od jedne do druge kategorije.

☞ ***

☞ Ovaj tekst, privobitno nazvan Hronologija dosadašnjeg rada, napisan je u oktobru 2009, kada se u našoj samoobrazovnoj grupi, prvi put pojavila ideja o kreiranju svojevrsnog 'dnevnika samoorganizacije'. Bilo je to mesec i po dana po formiranju naše grupe, a ovaj tekst nije nastao samo zbog toga što smo, već tada, mogli da pretpostavimo koliko nas zanimljivih faza u radu očekuje, niti zato što smo mogli da mislimo kako bi neka vrsta beleženja procesa kroz koji prolazimo, ili tačnije: koji kreiramo, mogla biti štivo koje ćemo objaviti u završnoj publikaciji.

☞ Ovaj tekst je napisan iz mnogo praktičnijih razloga. Cilj nam je bio da iskomuniciramo sa skopskim delom grupe, jer nam se činilo kako su nam se, od poslednjeg susreta na letnjoj školi, koncepcije rada sasvim razile. Usled čestih tehničkih otkazivanja, sastanci putem video linka, nikada nisu bili dovoljno efikasni, a mailovi koje smo razmenjivali, samo su potvrđivali našu slutnju o tome kako smo rad sa terminima potpuno drugačije shvatili.

¶ Jer, dok smo mi u Beogradu seckali i lepili papiriće po najlonu, planirajući da ih povežemo i definišemo, skopski deo grupe, kako je nama tada izgledalo, bavio se ličnim asocijacijama na pojedine termine. Povrh svega, Skopljani su otvorili i wiki-stranu, na kojoj su, u samo nekoliko dana, zakačili dve video prezentacije svojih termina. Ohrabrivali su nas da i mi počemo da objavljujemo svoje sadržaje na ovoj stranici, što je nama, u Beogradu, iz nekog razloga izgledalo nemoguće. Ipak, u silnoj želji da ostvarimo saradnju, odlučili smo da na skopski wiki zakačimo svoj izveštaj o dosadašnjem radu. Tako ćemo, verovali smo, pokazati želju da saradjujemo ali i doslednost principu rada koji nam se činio ispravnijim. S ovog aspekta, vrlo je interesantna činjenica da je naša hronologija rada, poslednji sadržaj koji smo ikada zakačili na net. Kako s beogradske, tako i sa skopske strane.

¶ Projekat wiki ovim je uspešno okončan i zaboravljen.

¶ Međutim, ista se stvar dogodila i s našom idejom o tome da svaki član grupe treba da obradi po jednu oblast, odnosno kategoriju, pa da je zatim u sharing knowledge duhu, prezentuje ostatku tima. Iako smo se, provoditno, složili po pitanju ovog 'domaćeg zadatka', jednako složno nastavili smo da ovaj dogovor ignorišemo. Naši sastanci u narednom periodu, bili su redovni ali stoprocentno neefikasni. U to vreme, svi smo radili neke druge stvari: u Beogradu, ali i van njega. Po Srbiji, ali i van nje i sastanci su nam proticali u kreativnoj, prijateljskoj ali ni malo radnoj atmosferi. Drugim rečima, izgledalo je kao da se sastajemo u Magacinu, kako bismo jedni drugima referisali šta se novo događa u našem umetničkom radu; dokle je ko stigao sa novom predstavom; ko je bio na kom festivalu; ko je šta gledao ili čitao.

¶ Utom bi dva sata prošetala, pa smo sastanke privodili kraju, uz poneku ideju o tome kako bismo mogli da nastavimo kolektivni-samo-obrazovni rad... Ovih ideja se više, verovatno, niko od nas ni ne seća. I ako zvuči kao da smo u ovoj fazi zajedničkog rada, beskorisno trošili vreme, vrlo je moguće i to da je baš ovaj period bio presudan i odlučujući za sve naredne akcije. Ovde bih želela da referišem na predavanje Bojane Kunst sa Open day-a, koje je usledilo mnogo meseci kasnije.

¶ U tom predavanju, Bojana Kunst je iznela teze o tome da učenje zah-teva vreme, ali i da generiše prijateljstvo. Ukoliko je cilj projekta Raš-

■
dnevnik samoorganizacije TABAK 3/a
dnevnik samoorganizacije TABAK 3/b

kolovano znanje bio ulaganje u nezavisnu scenu, onda se može reći da smo se u ovoj fazi najviše uložili.

¶ Dali smo sebi vremena i pritom se sprijateljili, što je učinilo da informacije među nama teku brže i da budu detaljnije nego pre. Ne treba zanemariti činjenicu da je u ovom kratkom periodu, svako od nas, završio po nekoliko drugih projekata, a da su svi članovi grupe bili upućeni u sve faze kroz koje su, u svojim projektima, prolazili učenici i učenice našeg 'raškolovanog razreda'. Drugim rečima: postali smo razred.

¶ I kad se, početkom zime, situacija pomalo rasčistila, bili smo spremni za nove samoobrazovne pobede. U Beograd je stigla Bojana Cvejić, čija je radionica bila velika prekretnica u našem radu. Iako u početku nismo mogli da se dogovorimo oko toga šta od nje očekujemo i kako bi trebalo da bude koncipirana radionica koju će nam održati, Bojana Cvejić je u razgovoru s Anom Vujanović, došla na ideju da našoj grupi ponudi učešće u pisanju tekstova za pojmovnik koji izdaje East Dance Academy. Prvog dana radionice, prezentovala nam je koncept ove knjige ali i principe po kojima EDA radi. U naredna dva dana, pod Bojaninim vođstvom, kolektivno smo brainstorm-ovali o pojmovima kontekstualnog pristupa i uloge festivala, u kontekstu umetničkih scena zemalja bivše Istočne Evrope.

¶ Bojana Cvejić je otputovala i ostavila nam deadline-ove, koje smo, svakako, pregazili ... Ipak, ono što se desilo u toku i nakon njene radionice, bilo je presudno za smer u kom smo nastavili rad. Pre svega, na ovoj radionici, najzad smo se ponovo sastali sa skopskim delom grupe. Zatim, bili smo najzad suočeni s konkretnim zadacima.

¶ Bilo je potrebno da, u određenom vremenskom roku, zajednički napišemo dva teksta. Ili, kako je to Bojana Cvejić definisala, bilo je vreme da iz teorijskog najzad uđemo u praktičan rad. Tačnije: u fazu proizvodnje nečeg što bi bilo nalik našem finalnom radu.

¶ U ovom slučaju, pred krajnje konkretnim zadatkom, dokazali smo da pisanje može biti kolektivan čin. Svi članovi naše grupe, u jednakoj meri uložili su se u nastanak ovih tekstova, pa se može reći i da smo, tokom rada na njima, razvili sopstvenu tehniku kolektivnog pisanja, koja u mnogo aspekata pokazuje i to da je kolektivno samoobrazova-

nje moguć i praktično izvodljiv pojam. Okupljeni na istom zadatku ili oko istog problema, tokom pisanja teksta o kontekstualnom pristupu u umetnosti, članovi beogradskog dela grupe pokazali su se kao skup individualaca, koji bez sujete, žele da podele svoja znanja, zapažanja i ideje, sa ostalima. Čak i u slučaju da tekst koji smo napisali nije savršen, vrlo je važno naglasiti kako smo ga pisali nekoliko meseci, u više od deset verzija i kako smo, o svakoj sledećoj izmeni, dugo i mnogo diskutovali, objašnjavajući jedni drugima kako se iste definicije ili fraze mogu pročitati na više načina, u zavisnosti od toga iz kakvog obrazovnog, političkog/ličnog ili ideološkog background-a, dolazi onaj koji čita.

S obzirom na to da je profesor Miško Šuvaković autor Video pojmovnika iz oblasti teorije umetnosti, Katarina Popović je predložila da zajedno pogledamo ovu emisiju, a da zatim o njoj diskutujemo. Tada se neko setio zaboravljene ideje o tome da u proces treba uključiti stručnjake i konsultante iz različitih oblasti, pa je kao prvi u ovom svojstvu, pozvan profesor Miško Šuvaković, koji je u naš rad doneo puno novih sadržaja, i dinamike. A prva sesija sa njim, planirana je na sledeći način. Epizode ovog serijala, gledaju se u Beogradu i Skoplju a zatim se povezujemo video linkom, i zajednički debatujemo. Kao i mnogo puta do tada, video link nije funkcionisao. Ipak, razgovor koji smo u Beogradu vodili sa Miškom Šuvakovićem snimili smo, i u mp3 formatu poslali u Makedoniju. Sesija je bila inspirativna, pa smo odlučili da ubrzo održimo i sledeću. Za sledeću smo, u okviru naše grupe, pripremili pitanja za profesora Šuvakovića. Ona su se odnosila na bazične pojmove i termine, koji se u žargonu savremene umetnosti, svakodnevno upotrebljavaju. Razgovor u kom nam je Miško Šuvaković razjasnio šta znače i na šta se odnose termini: metod, format, praksa, strategija, procedura, postupak, tehnika, platforma, protokol i mnogi drugi, bio je ključan za nastavak rada naše grupe. Nastavili smo da se, jednom nedeljno, okupljamo kako bismo pogledali sve epizode Video pojmovnika. S obzirom da je profesor Šuvaković imao druge obaveze, diskusije o pogledanim sadržajima vodili smo među sobom. Ponekad smo, umesto Video pojmovnika, gledali druge emisije o umetnosti, ali se praksa da o njima diskutujemo, zadržala. Tokom ovih sesija, delili smo znanja, informacije, talente i veštine. Slično se desilo i tokom timeshare perioda, kad smo u Skoplju i Beogradu, svi zajedno radili na ovoj publikaciji. Na njenom konceptu, sadržaju, vizuelnom identitetu i prelomu. Ova publikacija nije udžbenik. Ona se pre može uporediti sa vežbankom, radnim listovima ili zbirkom zadataka koje ni sami nismo uspeali da rešimo. Naše Izdanje

dnevnik samoorganizacije
TABAK 4/a
TABAK 4/b

u nastajanju ne nudi odgovore, ali uspostavlja prostor za postavljanje novih pitanja, koja nam – nakon deset meseci zajedničkog rada – više ne padaju na pamet.